

El gran negoci de la fusta

La meitat de la superfície dels Països Catalans és considerada forestal, i un 36,5% d'aquesta, bosc. Hi ha uns 125 arbres per habitant. El bosc és l'entorn natural per excel·lència on viuen animals i plantes. A més, proporciona oxigen, protegeix el sòl, absorbeix la contaminació (gairebé 6 milions de tones de diòxid de carboni anualment a Catalunya) i dona fusta i altres productes derivats, des de bolets fins a llenya i herbes medicinals. També permet gaudir d'espais oberts i de lleure.

Els boscos del món aixoplugen la meitat de la biodiversitat del planeta, és a dir, acullen una diversitat d'espècies superior a qualsevol altre indret. Per biodiversitat entenem la totalitat dels gens, les espècies i els ecosistemes, així com la variabilitat que existeix entre ells i la cultura humana relacionada amb la recol·lecció, el conreu i l'ús dels recursos de la biodiversitat agrícola, forestal i ramadera.

Els boscos serveixen per a molt més que per a subministrar fusta. Faciliten un hàbitat a ocells i insectes que pol·linitzen cultius i controlen plagues patògenes i agrícoles. La seva frondositat mitiga la força dels vents i redueix l'impacte al terra de les precipitacions, fet que alleugereix l'erosió del sòl. Les arrels ajuden al sosteniment del sòl i d'aquesta manera contribueixen a reduir encara més l'erosió. La utilitat d'un bosc en la protecció de les conques hidrogràfiques pot superar, en molts casos, el valor fuster. Els boscos actuen, així mateix, com a eficaços mecanismes de bombeig i reciclat-

ge de l'aigua que contribueixen a normalitzar el clima regional. Amb la fotosíntesi, les plantes generen oxigen, font de vida, i són un magatzem carboni en grans proporcions, que estableix el clima global.

La petjada forestal. La petjada ecològica calcula la superfície requerida per produir els recursos que consumeixen els habitants d'un país o d'un estat. En el cas de la petjada ecològica del consum de fusta i productes forestals (la petjada forestal), aquesta calcula l'àrea requerida per produir els productes forestals que es consumeixen a cada estat. La mitjana actual de consum de paper a l'estat espanyol és de més de 170 quilograms per persona i any. Una xifra allunyada dels 250 quilograms de mitjana que consumeix un nord-americà, per exemple, o molt allunyada del que consumeixen els països africans. La meitat del consum de paper és en forma de cartró d'emalatge, un sector on el reciclatge és cada vegada més consolidat. És a

dir, com més reciclem, menys malbaratem i com menys tallem, més boscos sobreviuran.

La petjada forestal (llenya, paper, fusta...) per habitant a l'estat espanyol equival a la productivitat de 0,48 hectàrees anuals. Per viure com vivim, a banda dels contrastos socials entre diferents persones i classes, necessitem cada any, cada un de nosaltres, l'extensió de cinc camps de futbol, la suma del consum energètic, les pastures, la terra de conreu, l'extracció d'aigua, la pesca i els boscos que consumim. De fet, el consum de la població dels Països Catalans equival a una extensió territorial unes quantes vegades superior al territori real de què disposem.

A aquestes 4,66 hectàrees per persona i any de petjada ecològica, cal sumar 2,19 hectàrees addicionals d'extensió forestal per absorbir el diòxid de carboni que generen les emissions del sistema energètic, basats en combustibles fòssils. Però, malgrat les diferències en el consum dels recursos expressat en l'ex-

GREENPEACE / M. A. SOTO

Els boscos tropicals i, més recentment, els boreals són víctimes de les talses il·legals massives, les quals, malgrat les certificacions i els controls cada vegada més nombrosos, persisteixen amb força.

tensió necessària per obtenir-los, no es considera com s'han obtingut aquests recursos. La petjada ecològica no pot calcular-ho tot; en tot cas, permet observar les tendències en l'acaparació dels recursos, expressades en extensió territorial. De fet, la tendència més negativa és que, des del 1961 fins al 1999, s'ha duplicat el consum de productes forestals a tot el món, a diferència dels boscos, que han minvat. En una mica més de 25 anys, el consum global de fusta industrial s'ha incrementat en un 60% i es preveu que augmentarà en més d'un 50% l'any 2010.

La situació dels boscos del món.

El 30% de la superfície del planeta és coberta de bosc, del qual el 95% són boscos naturals, mentre que el 5% restant són plantacions. Dues tercers parts dels boscos estan sotmeses a l'aprofitament comercial de la seva fusta i tan sols queden el 20% de boscos primaris origi-

nals. Per bosc primari entenem el bosc intacte únicament pertorbat per fenòmens naturals amb nul·la o escassa intervenció humana i d'extensions contínues i suficientment grans per garantir la supervivència de poblacions viables de tots els éssers vius, incloses les espècies migratòries.

La frontera de l'explotació forestal arriba cada vegada més lluny. Després de destruir els boscos temperats, com els de casa nostra, ara són els boscos tropicals els més afectats, seguits dels boreals. Cada any desapareixen 11 milions d'hectàrees de bosc tropical, una extensió equivalent a la suma del territori del País Valencià i Andalusia. Ara els boscos boreals s'han sumat a aquesta devastació, especialment els russos i siberians. Àfrica, en tan sols quinze anys, ha perdut el 10% dels seus boscos i cada hora desapareix una extensió equivalent a vint camps de futbol. Cal insistir a dir que el 70% de la destrucció de l'Amazònia és

conseqüència de l'activitat de les empreses de la fusta.

Quan parlem de fusta cal aclarir que una cosa és l'extracció de fusta verge del bosc i una altra la producció de fusta en plantacions. La frontera de l'explotació forestal arriba cada vegada més lluny. Plantar arbres és una de les prioritats més urgents del món. Segons un càlcul del Worldwatch Institute, si plantem 24.000 milions d'arbres aconseguirem mantenir l'actual massa forestal i evitar que minvi. El lector pot començar el seu càlcul personal de compromisos ambientals. Això comporta plantar 4 arbres per persona.

Els càlculs no són absoluts, però arribaran a ser-ho. Una persona adulta en repòs inspira uns 6 litres d'aire cada minut. En un dia aquesta xifra arriba a 8.640 litres, dels quals uns 1.700 són d'oxigen (el 21% del aire). Únicament per respirar cada un de nosaltres hauríem de plantar un arbre per família, ja que un

arbre mitjà de capçada àmplia i de quinze a vint metres d'alçada produeix anualment uns tres milions de litres d'oxigen, l'equivalent a la respiració de quasi cinc persones.

La indústria. El sector de la fusta i del moble té una gran importància en el conjunt de l'economia de l'estat espanyol. Representa més de 38.000 empreses (el 16% de les indústries) i uns 250.000 llocs de treball. L'estat espanyol és el tercer fabricant de mobles d'Europa.

El País Valencià en primer lloc, seguit de Galícia i Catalunya, són les zones més importants del

sector fuster. Al País Valencià hi ha 2.400 empreses, una cinquena part dels fabricants, que produeixen un 23% dels mobles, que donen feina a 23.774 empleats. És la primera comunitat exportadora de l'estat. Alhora, el port de València, el principal port de mercaderies de la Mediterrània occidental, representa un important paper en el comerç de fusta.

Les plantacions són la solució, malgrat que sovint es fan a costa d'antics boscos naturals devastats

A Catalunya, hi treballen més de 30.000 persones, en 4.000 empreses, la qual cosa representa quasi el 6% de l'ocupació. El 60% dels empleats del sector fan mobles, molts dels quals per a l'exportació. Segons un estudi del GEPEC (Grup d'Estudi i Protecció dels Ecosistemes del Camp) i Greenpeace, "la transcendència del sector de la fusta i del moble, la seva sensibilitat ambiental i les seves polítiques de subministrament i consum de fusta resulten clau per a la conservació dels boscos d'algunes zones del planeta".

Els estudis que ambdues associacions han elaborat per saber la procedència de la fusta consumida han fet surar la quantitat de fusta il·legal que arriba als nostres països. Estimen que l'any 2001 es van importar a Catalunya 15.500 tones de fusta il·legal per un valor superior als 16 milions d'euros, xifra que representa un 3,5% del total de les importacions en pes però el 17% en valor econòmic. A aquestes xifres, cal sumar-hi la fusta tropical comprada en altres comunitats autònomes, fet que incrementaria notablement aquestes xifres.

Al País Valencià, durant l'any 2001 es van importar més de 741.112 tones de fusta (en brut, serrada i xapa), de les quals 66.100 procedien de tals il·legals, un 9% del total.

D'on ve la fusta. Per construir els nostres habitatges, per moblar les nostres llars i les de molta gent, com que som fabricants però no tenim els recursos bàsics, importem fusta i productes derivats de tot arreu. De la fusta que es tala al territori de l'estat espanyol, tan sols el 15% es destina a la fabricació de mobles. Una quarta part de la fusta que consumim, quatre vegades més que fa quaranta anys, és importada. Una estimació recent estableix la qualitat ambiental i la procedència de la fusta importada, segons la qual el 0,12% és fusta certificada per organismes independents; el 64,5% és fusta produïda legalment, amb certificació o sense; el 24,0% és fusta extreta de qualsevol manera, i el 10,5% és fusta procedent de tals il·legals. La fusta il·legal procedeix de vint-i-un països, entre els quals destaquen, pel seu volum, Brasil, Camerun, Rússia, Suècia, Congo, Gui-

nea Equatorial, Finlàndia, Gabon, Ghana i Libèria. I finalment, el 0,8% és fusta procedent de països en guerra o greus conflictes.

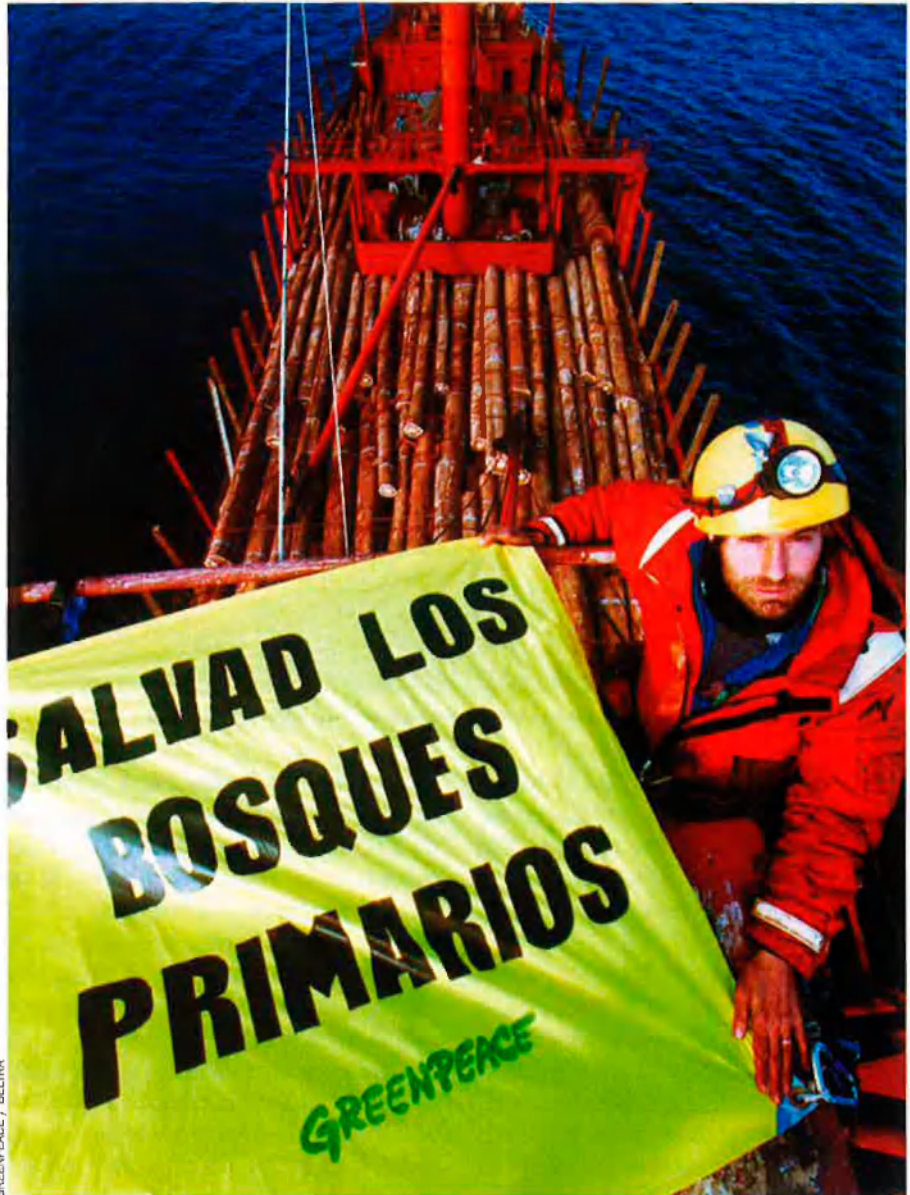
L'any 2001 van entrar al territori de l'estat espanyol més de 860.000 metres cúbics de fusta en rotllo equivalent (RWE) procedent de taules il·legals, un 10,5% de les importacions amb un valor estimat de 263 milions d'euros. Greenpeace du a terme, des de fa un parell d'anys, una campanya contra les importacions de fusta il·legal, aquella que ha estat talada, transportada, venuda o comprada incomplint la legalitat vigent al lloc de tala.

L'any passat, l'associació ecologista va interceptar a les costes del País Valencià el vaixell Honour, carregat de fusta il·legal, però la justícia va actuar no contra els infractors sinó contra els defensors del medi ambient. El Ministeri de Foment va multar el Rainbow Warrior, el vaixell ecologista, amb 300.000 euros i el va paraitzar durant vint-i-sis dies. Finalment, el ministre Cascos va reduir sensiblement la multa, que era desproporcionada i que es troba en procés de revisió.

La fusta certificada representa l'1% del total de la fusta que es ven al món. A l'altre extrem, quasi la mateixa xifra procedeix de "fusta de països en guerra". Es defineix com la fusta de guerra, la utilitzada en algun punt de la cadena per grups armats, faccions rebels, soldats regulars o de l'administració civil, amb l'objecte de perpetuar un conflicte o beneficiar-se'n. La fusta procedent de Myanmar (antiga Birmània), Libèria o la República Democràtica del Congo és considerada sota aquesta definició.

Les plantacions d'arbres són la solució a l'augment de la demanda, malgrat que sovint és a costa d'antics boscos naturals devastats. Tan sols el 10% de fusta industrial del món procedeix de plantacions d'arbres i no podem oblidar que més del meitat de la fusta tallada es fa servir com a llenya.

Cinc estats produeixen el 45% de la fusta industrial: els Estats Units, el Canadà, Rússia, Xina i el Brasil. Si el club dels productors s'amplia a deu, amb la incorporació de Suècia, Finlàndia, Alemanya, Malàisia i Indonèsia, abraçarien

GREENPEACE / BELTRA

Greenpeace ha emprès en els últims anys una intensa campanya contra la importació de fusta procedent de taules il·legals.

més del 70% de la producció de fusta industrial al món.

Els anys seixanta i setanta del passat segle, les Filipines formaven part del club. Van talar quasi el 90% dels boscos filipins i ara és un país importador de fusta. El Canadà, Malàisia, Indonèsia i el Brasil van pel mateix camí insostenible. Gran part de la fusta industrial es consumeix al Primer Món, tot i que el seu ús com a combustible és encapçalat pels països del sud. Tot i això, el consum no arriba, ni tan sols, a ser el doble que el dels països desenvolupats, que encara fan servir la llenya per escalfar-se.

Els productes forestals destinats a la fabricació de mobles i a la construcció d'habitatges han conegut una revolució tecnològica per la reducció de l'oferta de fusta i l'augment de preus. La millora de l'aprofitament dels troncs i l'ús dels retalls en conglomerats permet un cert optimisme. Si els tallers de preparació fossin al lloc d'extracció, el valor afegit quedaria en mans de la gent del Tercer Món i del món rural.

El nombre i la grandària dels habitatges ha augmentat i el nombre de persones per habitatge s'ha reduït. Això vol dir que fem servir molta més fusta en la

Cada dia les empreses del moble donen més importància a la reutilització de fusta.

construcció d'habitatges i que a cada un d'ells les peces de fusta també augmenten. Malgrat millorar l'eficiència en l'ús de la fusta i el seu reciclatge, no han mantingut el mateix ritme que el creixement del consum.

Hi ha bons exemples en tot el procés, des de la caiguda de l'arbre fins a l'ús final i el reciclatge de material. En el primer graó hi ha la silvicultura sostenible. En el segon, les milliores permanents en l'eficiència i substitució de processos contaminants. Per exemple, a Suècia en la fabricació de paper, les emissions de sofre han minvat fins a un 90% i el paper nou es blanqueja sense clor.

L'aprofitament de subproductes n'és un bon exemple. Durant la construcció, el 10% de la fusta utilitzada acaba com a residu de construcció i la fusta recuperada és un recurs cada vegada més valorat. Fins i tot la fusta de demolició es pot fer servir com a llenya.

Parlem, doncs, de les tres *r*. En primer lloc, la reducció de la fusta com a recurs natural; en segon lloc, la reutilització d'aquesta fusta, i en tercer lloc, l'escaient reciclatge. A tot això cal incorporar la certificació i l'acreditació que l'obtenció d'aquest recurs renovable no s'ha dut a terme, castigant el medi ambient innecessàriament.

Recuperar la fusta. Per a reduir els residus de fusta, cal augmentar-ne la vida útil, disminuir la contaminació, augmentar l'eficiència i reincorporar-la al cicle de producció i de consum.

Els residus de fusta, especialment els domèstics (mobles, portes, prestatges i taulons i finestres), van a parar als abocadors o a la incineració, mentre que en realitat tenen altres usos sempre a partir de la recollida domiciliària o els eco-parcs. Altres residus procedeixen de les podes urbanes, les podes rurals i, òbviament, de les empreses relacionades amb el sector de la fusta. Altres procedeixen d'envasos de fusta lleugera, caixes de fruites i verdures, que són d'un sol ús, i envasos més pesants i palets que pesen entre 15 i 25 quilograms.

Les restes de construcció d'encofrats i vigues de suport són un àmbit en què, a hores d'ara i mitjançant el Pla Estatal de Residus de la Construcció i la Demolició, es pretén implantar la recollida controlada i la gestió ambiental correcta del 90%, pel cap baix, dels residus d'aquest sector. Estem parlant dels retalls de fusta, les estelles, les serradures i els encenalls, els envasos, els embalatges, els mobles, les portes, els taulons, les branques i les restes de construcció i de demolició.

L'estella és el producte clau de les empreses recuperadores de fusta. Són trosos de fusta de 10 o 15 centímetres. La grandària pot variar segons el tipus de trituradora o les demandes del client. Actualment, el 90% de les estelles, les serradures i els encenalls que obtenen les empreses recuperadores de fusta es destinen a fer tauler conglomerat. Les fàbriques de tauler adequen cada cop més les seves tecnologies al processament de residus de fusta en lloc de treballar amb fusta verge. Així, el 76% de la matèria primera dels taulers és fusta recuperada.

Un percentatge baix, del 4 al 5% de la fusta recuperada, es destina al compostatge, especialment la dels residus de branques verdes amb fulles que no serveixen per fer conglomerat. Les granges també fan servir encenalls com a jaç per a bestiar i les estelles van a parar a l'obtenció d'energia.

Certificació forestal. La certificació forestal vol reclamar l'atenció del consumidor, informar-lo de l'impacte ambiental de les tales de boscos i de la possibilitat de reduir-les, alhora que impulsa una silvicultura sostenible i respectuosa amb el medi. La certificació forestal pretén vincular el comerç internacional de productes forestals amb l'ordenació sostenible d'aquests béns. Si bé hi ha altres iniciatives per promoure el desenvolupament sostenible a les àrees boscoses, com el Procés de Montreal, el de Hèlsinki i el de la conca de l'Amazònia i l'Organització Internacional de Fustes Tropicals, la certificació forestal és un objectiu central del moviment ecològic mundial.

L'acreditació FSC (Consell de Gestió Forestal) procedeix d'un acord entre productors, associacions ambientals i comunitats locals. S'ha anat consolidant malgrat que altres acreditacions patronals intenten competir i desprestigiar el FSC, que el consideren sota control ecològic. L'absència d'un sistema públic d'acreditació a Europa ha facilitat l'aparició d'acreditacions privades. Ara, un sector de la patronal pretén afirmar que la gestió actual del bosc és, de fet, sostenible, i vol intentar que l'acreditació sigui ben lleugera. D'aquesta manera, confien que l'acreditació final no comportarà canvis substancials en el sistema

de producció i consum de productes forestals. A hores d'ara hi ha 40.000 hectàrees certificades per FSC; 50.000, per la Certificació Forestal Paneuropea, i 56.000 hectàrees, de tres certificacions nord-americanes.

Plantar arbres, un negoci. La nova empresa Foresta Capital ha iniciat una plantació de nogueres en un poble d'Extremadura. És una iniciativa de Juan Luis Arregui, fundador del grup Gamesa (fabricant basc de maquinària aeronàutica i d'energia eòlica) i de Florentino Pérez, president de la constructora ACS- Dragados i del Real Madrid.

Foresta Capital es converteix, així, després de Bosques Naturales i Maderas Nobles de la Sierra de Segura, en la tercera empresa d'aquest sector incipient de la producció de fustes nobles, molt desenvolupat als Estats Units i a Escandinàvia. A diferència de Maderas Nobles i Bosques Naturales, Foresta Capital no oferirà, en principi, la compra dels seus arbres com a producte financer, sinó que es tracta d'una inversió pròpia, que, arribat el moment, d'aquí vint anys, l'empresa rendibilitzarà amb la venda de la fusta.

Plantar arbres per produir fusta és una bona manera de proveir un mercat que demanda fusta de qualitat i que protegeix els boscos primaris i tropicals. Alhora, és una inversió molt rendible, ecològica i segura. Probablement no és la solució, però s'hi acostava.

Bibliografia:

—Greenpeace: *Las importaciones de madera procedentes de talas ilegales en la Comunidad Valenciana*, octubre 2002.

—GEPEC i Greenpeace: *No més fusta il·legal. La petjada ecològica del consum català de fustes sobre els boscos del planeta*, març 2003.

—Greenpeace: *La huella del consumo sobre los bosques del planeta. Las importaciones españolas de madera ilegal en 2001*, abril del 2003.

—Institut Sindical de Treball, Ambient i Salut (ISTAS): *Guia informativa sobre la certificació forestal FSC*, novembre de 2003.

Jordi Bigues

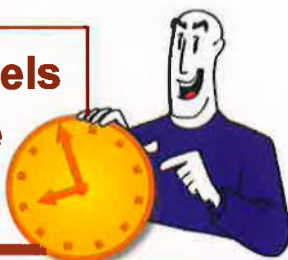
RECOLLIDA LATERAL

Un nou servei!

de residus orgànics

més net més ràpid més eficaç

Respecta els horaris de recollida

a partir de les 21:00

Tanca bé la bossa i fica-la sempre dins del contenidor

No aparques davant dels contenidors

a la recollida lateral...
FES-LI COSTAT!

AJUNTAMENT DE GANDIA
MEDI AMBIENT

TRIA
GANDIA

